

nujno za posledico, da bi sodišča bila primorana v številnih primerih zavrniti obtožbo po § 276 kp. in s tem v takih primerih znatno zavleči kazenski postopek. Iz kazensko-sodne prakse namreč vemo, da so spremembe pravne ocene (prekvalifikacije) kaznivih dejanj, ki so pod obtožbo, zelo pogoste, kar je tudi razumljivo, če se pomisli, da je le na glavni razpravi mogoče osredotočiti vse dokazno gradivo in zato isto le tam možno vsestransko in pravilno oceniti. Vsakodnevne izkušnje praktičnega sodstva nas zato nava-
 jajo k takemu tolmačenju načela identitete kaznivega de-
 janja v kazenskem postopku, kot smo to skušali prikazati
 v gornjih izvajanjih; le na ta način namreč bomo lahko
 dosegli smotrnost in potrebno brzino v kazenskem postopku
 ter ekonomičnost v procesnem vodstvu.

O B Z O R N I K.

Izrazoslovje Zakonika cerkvenega prava.

Meseca marca se je pojavila na knjižnem trgu nova, z dvoj-
 nim naslovom „Codex iuris canonici — Zakonik cerkvenega
 prava“ opremljena knjiga. Z več kakor 1000 stranmi se je
 uvrstila med obsežnejša izdanja; obsega imenovani zakonik v
 izvirnem latinskem jeziku in slovenskem prevodu, razen tega
 predgovor kardinala Petra Gasparrija, konstitucijo papeža Be-
 nedikta XV. „Providentissima Mater Ecclesia“, motuproprij istega
 papeža „Cum iuris canonici Codicem“ o ustanovitvi komisije za
 avtentično razlaganje kanonov, katoliško veroizpoved, navodilo
 za škofijska sodišča o postopku pri ničnostnih zakonskih prav-
 dah z dne 15. avgusta 1936, navodilo za postopek o razvezi
 trdnega in še ne izvršenega zakona z dne 7. maja 1923 z raznimi
 krajšimi dodatki, vse opremljeno z odgovori interpretacijske
 komisije ter važnejšimi odloki drugih papeških oblastev, zlasti
 kardinalskih kongregacij, z nekaterimi sodbami in odločbami
 papeških sodišč. V pretežnem gre torej za prevod, toda prav
 zaradi tega moramo podčrtati knjigo za nad vse važen pojav v
 naši pravni književnosti, ne samo ker zavzema zakonik posebno
 in vrh tega odlično mesto med svetovnimi zakonodajnimi deli,
 ampak tudi ker obravnava obširno snov cerkvenega notranjega
 in zunanjega žitja ter združuje hkrati več panog, ki jih urav-
 nava posvetno pravo posebej in ločeno. Prišla pa bo knjiga v
 roke velikemu krogu uporabljancev, pa je več kot dovolj po-
 voda, da ocenimo njen pomen s prevodnega vidika.

CODEX slovi po abstraktnem in klenem izražanju in prevod gotovo ni bil lahko delo, če si predstavimo, da slovenščina tja do novejšje dobe izražanju z abstraktnimi pojmi ni bila naklonjena. Navzlic težavam, ki se pojavljajo ob prevajanju vsakega zakona, ko se zahteva tako jezikovno pravilen kakor tudi vsebinsko točen in — kolikor dopušča to značaj jezika samega, — tudi v izrazih z izvirnikom več ali manj skladen prevod, je opravil dr. Alojzij O d a r, profesor na ljubljanski teološki fakulteti delo res v dovršeni obliki. Prevod se čita vse skozi gladko in neprisiljeno, pri tem uporablja, kar treba prav naglasiti, za splošne pravne pojme v ogromni večini slovenske izraze in sprejema le poredkoma latinizirane. To predstavlja nedvomno veliko samostojnost nasproti zakoniku take pomembnosti, v čigar področju ima latinščina vendar prevladujoč položaj. Tako se je prof. O d a r — mimogrede omenjeno — lotil (kaj drzno) celo slovenitve izrazov, sestavljenih s „quasi“, ki so jih drugi pravniki kot nedotakljive puščali lepo pri miru (n. pr. kakor župnik — can. 454, kakor posest — can. 1668). Če pomislimo, da so pri nas razen pok. prof. R. Ku š e j a, ki je pričel prvi dokaj uspešno presajati cerkvenopravne izraze v naš pravniki jezik, cerkvenopravna vprašanja strogo raz pravno stališče le bolj malo obravnavali, moramo posrečeno slovenitev cerkvenega zakonika tembolj ceniti, ker se uvršča popolnoma enakovredno med druga pravna dela.

Vse to naj opraviči poskus, da primerjamo uporabljeno izrazoslovje v novem prevodu z onim, ki se je že udomačilo v drugih pravnih panogah, kajti gotovo je, da mora biti naš končni cilj, da se dokopljemo do enotno ustaljene terminologije skozi in skozi. Zakaj do take navzlic oficialnim prevodom zakonskih besedil, navzlic Babnikovi terminologiji in drugim naporom društva „Pravnik“, navzlic temu, da izreka najvišje sodišče odločbe v slovenskem jeziku in da pazi na terminologijo „Slovenski Pravnik“, še nismo prišli, nočem razmišljati. Pripomnim naj le, da je slovenitev iz srbohrvatskih besedil pometla iz knjig marsikateri izraz, ki se drugod še krčevito drži, da so po prejšnjih zakonih v zadnjih desetletjih povzeti novi zakoni uporabili za iste misli drugo besedje, ki ga pri prevajanju moraš ceniti, pa je nastala tako v še ne ustaljenem pravniskem jeziku nova razpoka. Nadaljnje težave so nastale s prevajanjem iz italijanščine, saj je zopet bil križ, kako prevajati izraze za ustanove, ki so naši pravni ureditvi neznane ali tuje. (Nad vse poučen primer o tem je naredba o ustanovitvi avtomobilskega registra).

Jezik je pač živ organizem in se z njim razvija tudi izrazoslovje, ki še ni popolnoma prešlo v njegovo nespremenljivo zakladnico. Izmed navedenih činiteljev so v času po prvi svetovni

vojni na razvoj pravnega izrazoslovja razen Slovenskega Pravnika najbolj vplivali oficialni prevodi novih zakonov in izdaja občega državlanskega zakonika po Bežku-Regallyju. Mimo teh ne more nihče, komur je nadaljnji razvoj in končna ustalitev izrazoslovja kaj mar. Pripomnim pa, da prevajatelji v Službenem Listu niso vselej dosledni in da čisto ne gledajo, kaj je v našem pravniškem jeziku že dognano, s čimer povzročajo nove zmešnjave. Vse to kaže, da je stvarjanje izrazoslovja na področju, kjer so delavci tako mnogoštevilni kakor malokod drugod, kjer pronica življenje predmet ob vsakem koraku in kjer nudi vsakdanja govorica za isti pojem prečesto po več izrazov, tako težavno, da se končno ustali zmagovito en izraz zgolj po dolgotrajnem običaju, razen če se ga ne poprime enodušno vsa množica sodelujočih, koj ko se prvič uporabi. Ker pa je gotovo želja vseh delavcev na pravnem torišču, da dosežemo enotnost in soglasje, pa tudi stalnost v izražanju, je treba, da pazimo ob izdajanju zakonov in pravnih del (predvsem učbenikov, ki zapuste v doraščajočem pravniku najglobljo sled), na že ustaljeno besedišče in da izločamo pri takem delu samo še tisto, kar smo spoznali, da res ni primerno, da je netočno, napačno, da pa opuščamo drugačno novotarjenje, četudi bi sicer prijaló našemu osebnemu okusu. *Quia non movere*, je v prvi vrsti tudi geslo naslednjih vrstic, od tega odstopam le oprežno, kar se mi je pokazalo po dolgoletnem opazovanju, da bi v skladu z dosežanim služilo najbolje izraženemu cilju.

Pri naznanjenem prevodu so se pokazale težkoče že pri naslovu. Zanj je prof. O d a r v napisu pač sprejel „cerkveno“ pravo kot enako pomenjajoče z „*ius canonicum*“, v konstituciji, motupropriju in *can. 1* pa obdržal naziv „kanonsko“ pravo. Zadnje pač, ker pomeni ta izraz samosvoje pravo rimsko-katoliške cerkve (Kušej, *Cerkveno pravo*, 12), kar je tudi v kodeksu objavljeno. Če je to razlikovanje bolj jezikovne narave, je pa „*ius ecclesiasticum*“ in „*ius civile*“ predvsem vsebinske. Smiselno ustrezen prevod „cerkveno“ in „posvetno“ pravo bi bil le v toliko netočen, ker je posvetnih prav več, izmed ostalih izrazov pa pomeni civilno pravo danes predvsem zasebno. Državno, za kar se je prof. O d a r odločil, pa ima za seboj častitljivo tradicijo in je pomenilo nekoč res tudi vse od države postavljeno pravo. Nadaljnjo neskladnost z izrazi posvetnega prava prikazuje prof. O d a r sam, ko pri *can. 1552* opozarja na pestrost izrazov in pomenov, ki jih uporablja zakonik v knjigi o cerkvenopravnem postopku. Teh zgledov ne navajam v dokaz, da bi bilo stremljenje po enotnem izrazoslovju v vseh panogah pravne vede neizpolnjiva želja, saj bodo naslednje vrstice pokazale, da je to kar največ dosegljivo.

Tako je prof. O d a r krenil večinoma po poti svojih prednikov in se poslužil predvsem že ustaljenih pravnih izrazov. Med temi je, ker jih je prevzel, potrdil znova nekatere, čeprav jih vsi tu pa tam ne uporabljajo ali vsaj ne dosledno. Tako piše vselej imovina in ne premoženje, pravno sredstvo in ne pravni lek, zastaranje in ne zastarévanja, kar se pojavlja v zadnjih letih v Služ. Listu. Vsebina neuveljavljene pravice namreč ne pojema kakor dogorevajoča svetilka, ampak ugasne naenkrat in preminejo vsi njeni učinki, ki so obstajali pred tem trenutkom še v polni in neokrnjeni moči. Nadalje odsvojiti in odsvojitev namesto odtujitev, tožitelj in ne tožnik. Odločno in utemeljeno se je priznal tudi k izrazu „zakonit“, ki mu pomeni vse, čemur daje norma osnovo. Zakoniti zakon (can. 331), zakoniti privilegij (can. 471), zakoniti razlog (can. 1538), zakonite obresti (can. 1543), zakonito prizadevati se (can. 1546) itd., bodisi da je po zakonu le dopuščeno in nanj oprto ali pa tudi v zakonu samem naravnost kot tako imenovano. Slednje je n. pr. posvojitev, ki jo imenujemo tudi zakonito sorodstvo, dočim je krvno iz zakonske zveze med možem in ženo izvirajoče zakonsko. Tako ločijo besedo zakonski od zakonito vsi naši slovarji, po Preglju je zakonski učitelj oženjeni učitelj, pa bi isto lahko trdili o sorodniku kot zakonskem varuhu (§ 198 odz.). Zadržek zakonske vezi je zakonski, ker predpostavlja obstoječ veljaven zakon, ne ker ga navaja odz. v § 62. Podobno so v § 596 cpp. našeti revizijski razlogi zakoniti in ne zakonski. Tudi govorimo vselej le o zakonitosti nekega dejanja, nikoli o zakonskosti, vedno o nezakonitem dejanju, nikoli o nezakonskem. Ni tako globokega razloga, razlikovati v drugem smislu, da razlike ne delamo, nas sili dvojni pomen besede zakon. Pač pa je zakonsko še, kar je gmotnega na zakonu, torej zakonsko besedilo, zakonski pojem, zakonska določba. Tudi zadnji izraz uporablja prof. O d a r k, ker je boljši kakor določilo. Prav tako mu pritrjujem, ko piše o obličnosti in ne o formalnostih, o utrditvi jurisdikcije, o nadomestni in ne o zamenljivi stvari, o pozivanju po službeni in ne po uradni dolžnosti ali uradoma, saj poziva sodnik osebo, ker mu to nalaga služba in ne urad. Za uspele imam tudi izraze: služba ugasne, potikavec (vagus), ugotovitev spora (litiscontestatio), razsodni zaupnik (arbitrator), samosvoj v pomenu od nikogar odvisen kot n. pr. abbas nullius (samosvoj opat) in pod.

Nasproti temu se mi zdi, da bi bilo bolje, če bi obdržal prevod že udomačene oblike pozakonitev namesto pozakonjenje, poveljavitev, privolitev. Namesto posinovljenja imamo že dolgo lep izraz posvojitev. Prednost dajem tudi izrazoma namestiti in premestiti namesto nastaviti in prestaviti. Dolgo pišemo že, da ima pritožba odložno moč (ne odložljivo, can. 296, 1628, 1889),

kakor tudi govorimo o odložnih pogojih (Korošec). Bolje kot protitožba je nasprotna tožba, tožbeni zahtevek skržimo in ga ne omejimo (can. 1731). Sodbo razglasimo, objava (str. 958) bi nam pomenila javno razglašanje iste, izreka (str. 955) pa tisti dej, ko sodnik ali sodni dvor z izjavo pride do zaključka, da je tako in tako odločeno. Stranka izloči sodnika in spričo (tako v civ. in kaz. postopku) in ju ne odkloni. Sodišče vabi pričo z vabilom, pozivanje bi pomenilo javen oklic na nedoločene priče, naj se zgledajo. Postopek, ki teče, se prekine, prav tako zastaranje, in se ne pretrga. Glede uporabe izrazov „območje“ in „področje“ pripomnim, da si je „Pravnik“ v sporazumu s pok. Breznikom usvojil, da uporabljamo „območje“ v krajevnem pomenu, a „področje“ za vsebinsko pristojnost nekega oblastva. (N. pr. področje okrajnega sodišča je naštetu v § 44 cpp., njegovo območje tvorijo te in te občine). V tem smislu bi se moral prevod pravilno glasiti, da dovoljuje sv. penitenciarija milosti, odveze itd. le za notranje področje.

Nekatere izraze, ki se jih je prof. O d a r posluževal v prejšnjih spisih, je žal opustil. Tako n. pr. „končno“ sodbo, ki je pri nas splošno že od nekdaj udomačena, in ne „dokončna“. Kajti dokončna je naposled vsaka pravnomočna, tudi vmesna sodba, saj ostane njen izrek nespremenljiv. Tudi izraz prigovor (Postopnik za ničnostne zakonske pravde pri škofijskih sodiščih, Bogosl. Vestnik 1938) naj bi ostal vsaj kot pravnopравни, da ga ločimo od materialnopravnega ugovora (n. pr. prigovor nepristojnosti). Saj je beseda trdno zasidrana vsaj v zapadni slovenščini. Namesto „razsodna“ prisega bi predlagal „odločilna“, ker je prisega takšna za spor in ga na osnovi iste razsodi sodnik (can. 1834). Moschetov prevod obč. sodnega reda ima v § 205 „glavna“ prisega, kar je bilo posneto po nemškem. Tudi nam je razsodni postopek isto kot Nemcem Erkenntnisverfahren, Italijanom processo di cognizione v nasprotju z izvršilnim. V razpravi „Pravno razmerje med župnijo in kapitljem v Novem mestu“ je pisal prof. O d a r še kapiteljski vikar, v zakoniku ima vse skozi tesno po latinščini kapitularni. Če pravimo lahko kapiteljska pravila, kapiteljska cerkev (can. 393, 2272), obdržimo lahko tudi kapiteljskega vikarja, ki nam je tisti organ, ki vodi škofijo namesto kapitlja in ki ga je izvolil kapitelj (Schmid, Handwörterbuch des Kirchenlateins). Po Schmidu je capitularis v tej zvezi pridevnik, ne samostalni, torej ne vikar - kanonik. Ne morem si predstavljati, da bi tuje zveneči naslov izražal kaj posebnega, česar v kapiteljskem ni.

Po mojem ni pravilno „kaznilna oblast“ (can. 2220). Ker ima predstojnik trajno „kaznovalno pravico“ (can. 296), kakor pravi prof. O d a r, govorimo o kaznovalni oblasti. Izpodbojen

je nadalje le posel, tožba, s katero se izpodbojnost uveljavlja, je pa izpodbijalna (can. 1684). Za „manus inicere“ ima že Babnik „lotiti se“ in ne „roko položiti“ (can. 2345). „Titulus ad latorem, quos vocant,“ (can. 1539), je „tako zvani papir na prinosnika“. V prevodu sta besedi „na ime“ preveč in kvarita smisel. „Prinosniku“ dajem prednost pred prinositeljem, ker je prvo prevladujoče (Škerlj, trg. zak.). Med domnevami bi razlikoval „zakonite“ (praesumptio, quae ab ipsa lege statuitur) in „sodniške“, dočim mi je pravna domneva (can. 1825) nasprotje činjenični. Pri prvi sklepam iz dane činjenice na pravico, pravno razmerje ali obstoj takega, pri drugi na činjenico. Dobro pa se mi zdi preprosta in kvalificirana (neizpodbitna, iuris et de iure) domneva. „Causa“ pred sodiščem bodi vedno pravna stvar, ne zadeva (can. 1570, 1600, 1901), kakor je to prav izraženo v can. 1568, 1927, dočim gre za zadevo v can. 1618.

Po can. 1742 mora sodnik izpraševati stranke, da se dožene resnica glede dejstva, ki naj se ugotovi. Toda če bi bilo dejstvo, kar so navajale stranke, bi tega ne bilo treba ugotavljati. Izraz je torej dvoumen. Zato sem pričel po izdaji sedaj veljavnih civilnopравdних zakonov za posamezne okoliščine, ki jih navaja stranka v podporo svojega predloga, uporabljati „činjenica“, dočim mi pomeni dejstvo šele iz preskusa činjenic dobljeno prepričanje o resničnosti zatrjevanega. K temu me ni zavedel izvirnik imenovanih zakonov, marveč predvsem prejšnja raba državnega zakonika, Cigaletova Znanstvena terminologija, Bartlov slovar in Breznik-Ramovšev pravopis. Breznik „činjenice“ ne odklanja, to izhaja tudi iz njegovih raziskovanj v Časopisu za zgodovino in narodopisje (1938, 164). Po njem je izraz dejstvo sploh novejšega datuma: navaja ga Bartel 1905, Pleteršniku pomeni isto kot dejanje (Wirkung). Cigaletov slovar in Babnik slovenita „factum“ z dejanjem, dogodkom, resničnim dogodkom, Mosche samo z dejanjem. Če sem prevzel zopet činjenico, se to ni zgodilo samovoljno, temveč le, da razlikujem dva različna pojma. Če imam zato dobro besedo na razpolago, se mi je ni treba ogibati.

Prevod ima „pravo“ in „nepravo“ domovališče (domicilium — quasi domicilium). Zadnje je kraj, kjer je dejansko kdo ali kjer kdo „biva“ (prim. § 63 cpp.). Bivati v prvotnem pomenu je toliko, kolikor zu sein pflegen, existieren (Pleteršnik I, 39), kjer se nekdo mudi (boravi), pa je izraz „kraj bivanja“ dovolj različen od stalnega prebivališča. Zaradi tega in ker ima prebivališče oporo tudi v živem jeziku, ki je domovališče nima, sem v skladu z izvirnikom cpp. obdržal „prebivališče“ za domicil, ne da bi bilo treba pridajati še označbo „pravo“. (Tako tudi prevod trg. zak.).

Besede „odpovedati se, odpustiti, odreči se“ se rabijo v vsakdanji govorici mešano, prav tako imajo po več pomenov iz njih izvedeni samostalniki. Pri tem služi „odpoved“ še za dejanje iz odpovedati kakor za odpovedati se, podobno odreka. Kakor drugi tudi prof. O d a r ne dela med soznačnicami nobene razlike. Ni sicer kaj napačnega pri tem, vendar se mi zdi, da je treba v pravniskem jeziku večje natančnosti, ki jo s primernim razlikovanjem dosežemo lahko brez nadaljnjega. „Odpovem“ komu pogodbo, službo, „odpustim“ koga iz službe, „odrečem se“ pravici, zahtevku, „vzkratim“ privolitev nekemu pravnemu poslu. Temu primerno so tudi dovolj razločevalni že omenjeni samostalniki, po katerih ni mogoče več zgrešiti, kaj naj izražajo in pomenijo. Za zadnje navedeno se poslužujem vendar po Bežku-Regallyju „odrečenja“, ker zveni „odreka“ ali, kakor pišejo tudi nekateri, „odrek“ vendar malce kakofonično.

Beseda „opravilo“ služi prof. O d a r j u za slovenitev mnogih pojmov. Najčešče mu je „actus“ ali pravno opravilo (can. 101, 103, 583, 1679, 1684, 1687), pa tudi „officium“ (can. 463), kar je prav za prav službeno opravilo, nadalje „munus“ (can. 237) tudi v pomenu službenega opravila, v can. 532 opravilo imovinske uprave, v can. 1235 pogrebno opravilo, v can. 1929, 2142 neko opravilo sploh. Pri can. 1679, ki navaja obenem „negotium seu actus“ sloveni s poslom ali opravilom. Če se Codex torej v pogledu izrazov actus in negotium ne krije z rimskopravno terminologijo, mu v tem v slovenščini ni treba slediti in je bolje, vzeti tisti izraz, ki ga za navedeni pojem sicer uporabljamo. Ker pa ima „opravilo“ toliko pomenov, je treba pač izločiti iz njih najtipičnejši primer in dati tako popolnoma določnemu pojmu tisti izraz, ki se ne prilega ostalim. To je „actus“ ali rimskopravni „negotium“, ki ga slovenita Bežek-Regally s „pravnim poslom“. Ta sta posegla nazaj na Cigaletovo in Moschetovo prakso, za njima pa so ga sprejeli Korošec, Krek, Slovenski Pravniki in vsi novejši zakonski prevodi. Babnik navaja sicer „pravno opravilo“, pa je ta izraz pozneje, kakor mi znano, opustil. Iz pravnega posla imamo tudi splošno udomačeno poslovno sposobnost. Beseda služi bolje tudi v stavčni zvezi, ker opravljam pravne posle, dočim težko rečem, da opravljam pravna opravila. Opravilo ali službo pač lahko izvršujem, o pravnem poslu kaj takega ne morem trditi.

Za „processus“ uporablja prof. O d a r v skladu z novejšo prakso že od nekdaj „postopek“, kar smatram za pravilno in edino v skladu z drugimi disciplinami (n. pr. tehnični, kemični postopek, kakor je razlagal svoj čas ljubljanski radio v slovenski uri). Čemu je pridržal „dokazno postopanje“, mi je uganka. Saj je dokazni postopek samo del celotnega.

Tretja, najobsežnejša knjiga cerkvenega zakonika ima naslov „De rebus“. Prof. O d a r je poslovenil to z „reči“. Kakor sledi iz can. 726, so s tem mišljena vsa sredstva, ki naj se dosežejo z njimi cerkveni nameni, iz can. 727 pa, da so z besedo reč mišljene zlasti tudi duhovne „spiritualia“. Ni torej hotel dregniti v posvetno „stvar“ po § 285 odz. (za kar je bil svoj čas tudi boj), kar kažejo zlasti can. 75, 1308, 1449, 1510, 1553, 1922, v can. 1927 sloveni tako tudi res spiritualis.

Menim, da kažejo navedeni maloštevilni primeri dovolj, kako važen je prevod cerkvenega zakonika tudi za naš pravniški jezik in da je opravil prof. O d a r v splošnem svojo nalogo zadovoljivo in v skladu z ostalim pravniškim izročilom. Majhne netočnosti ali nedoslednosti, ki sem jih prikazal, velikemu delu resničnega priznanja ne morejo vztrčiti.

Dr. Rudolf Sajovic.

Književna poročila.

Dr. Svetina Anton: Metlika, dve razpravi iz pravne zgodovine mesta in okolice. Samozaložba, Ljubljana 1944, str. 152.

Srečna najdba dveh foliantov zapisnikov metliškega mestnega sodišča (276 zapisnikov iz l. 1706—1744 in 94 zapisnikov iz l. 1785—1785) v mestnem arhivu v Metliki in enega folianta zapisnikov vinogorskih zborov h krupski graščini spadajočih vinogorskih okrajev Ručetne gore, Osojnika in Kameniške gore (iz l. 1727—1738) v župnem arhivu v Crnomlju je dala dr. Svetini pobudo, da je te svoje najdbe obdelal v dveh obsežnih in izčrpnih razpravah. Pri tem je segel tudi preko ozkega okvira teh zapisnikov in je zlasti v začetku knjige v več poglavjih podal pravno zgodovino Metlike na podlagi druge literature in deloma priobčenih, deloma rokopisnih virov. (Važni zlasti viri iz vicedomskega arhiva v Ljubljani!)

I. Prva razprava je naslovljena: „**Pravne razmere v mestu Metliki v teku XVIII. stoletja**“. V njej podaja pisec uvodoma (pod I.) kratek opis svojih virov, nakar (pod II.) nudi nekaj zgodovinskih podatkov o razvoju metliškega ozemlja in mesta Metlike na podlagi dosedanjih izsledkov literature, ki pa žal ni dosledno citirana. Iz teh podatkov med drugim povzamemo, da je metliško ozemlje prišlo v politični sklop severno od njega ležečih dežel, ko so ga v 12. stol. gospodje višnjegorski iztrgali Hrvatski. Nekoliko pozneje — verjetno v 13. stoletju je prišlo pod goriške grofe, ki so tu ustanovili mejno grofijo. L. 1374 so mu zagospodovali Habsburžani. Stalna pravna priključitev (inkorporacija) Metliške h Kranjski se je začela v dobi cesarja Maksimilijana, ko je bilo na pr. ukinjeno ogradno sodišče okrog l. 1500 (str. 14) oz. 1510 (str. 72), in se je zaključila v 16. stoletju. Pod naslovom „Viri privilegijev in avtonomne ustave...“, čigar zveza z vsebino poglavja ni prav jasno podana, opisuje avtor zanimivi postopek pri volitvah mestnih funkcionarjev pred in po statutu deželnega kneza iz l. 1588. (Ne vem, zakaj bi šele prav s tem statutom postala Metlika de iure deželnoknežje mesto — str. 11 — ker tudi ustrezni podatki, kolikor jih navaja avtor na str. 9, tega ne dokazujejo). Nato opredeljuje v istem poglavju sodno oblast metli-